

Búkū Mälákī drī

Búkū 'dī sī ijó nábī Mälákī 'bā ȕndrīlé rī kī. Mälákī 'bā ífí tī Ƚbūrānýā drī sī, "Bá má ãni ú'dýkó tī ujílēpi rī 'i jōku Ȣpígónjá," Ijó 'dī sī, 'bá ȕn̄tānjá Bibílýā drī trū Ȣrūgá rī kí 'bā ãzí ã'í kí rá rú Mälákī 'dī ë'di búkū 'bā rú adru 'bá 'bā rú ku. Gérī 'dī áni rī sī ála ë'di ayú sī Nábī kí Ȣ'bíjó. Ijó ȕndrīlé búkū 'dī agá rī ásísínjá la ágbári rī ándrá 'bá Ȣsírayílī drī 'baní ãgõjó angájó Bäbülönjí gá mäbúsü gâlé rī sī ãzila ë'baní dó Jó Ádrónjá drī dejó sijó ú'dí ru 'bo rī gá.

Ijó Mälákī 'bā ȕndrīlé rī agá ala gá ã'dí 'bá Ȣsírayílī drī kí drídríñjí gá Ádrónjá be tre. Ijó ȕndrīlé rī kí agá, Ádrónjá i'da ijó 'bá Ȣsírayílī drī 'bā kí adrujó ã'ítānjá kóru sī ãko Ȣnzí rī kí fějó ídétānjá ru rī 'i 1:8 ãzila ë'bā kí ūkú ádroňa Ȣnzö rú rī kí Ȣnzilépi rī kí 'dujó ë'baní ūkú ru rī sī 2:11. Kírití 'bá Ȣsírayílī rú were la uja kí ásí nī. Ijó Mälákī 'bā ȕndrīlé rī jø ú'dú Úpí drī sī ijó lijó ri la amú rá. U'dú 'dā sī 'bá ãlá rī kí adru ãyíkō sī, wó 'bá Ȣnzíkänä ngalépi rī kí ála kí ivé rá.

Ãdrónjá lē Yäkó'bō áyu, ngū Ȣsāwū Ȣnzí

¹ 'Dī ijó Úpí Ȣsírayílī drī 'bā jølé Mälákī ní 'bā jø ë'di 'bá Ȣsírayílī drī 'baní rī 'i.

² Úpí jø, "Álē ïmi rá," wó ïmi zì la, álē ïmi rá la íngoní-íngoní ru? Úpí jø, "Ȣsāwū adru ándrá Yäkó'bō 'bā ádrípí ku yā? Wó álē Yäkó'bō anzi ë'didrī kí abe rá,

³ ángū ḥsāwū 'i anzj̄ ī'didr̄ kí abe ūnzí āzila má uja āngū ī'didr̄ 'bē 'a rú r̄ āngū ru izalépi rá la rú āzila áfē āwítā ī'didr̄ ūbaligo kōtórō agá r̄ 'baní."

⁴ Súrú Ídōmū dr̄ ḥsāwū 'bā dr̄lēka rú r̄ kí icó jolé la, "Údr̄ táni āma i'í rá tí, āma mū tawūnī āmadr̄ andilé rá r̄ sile ú'dí ru."

Wó Úpí Ūkpó 'dipi jø: "Kí icó tawūnī sile ú'dí ru rá, wó ma mū ī'di anulé vūrū īdī. 'Bá kí mū Ídōmū umvelé súrú ūnzí Úpí 'bā adrā ní sī adrujó dr̄ la gá jā'dâ r̄ 'i.

⁵ īmi mū ijó 'dī ndrelé īmī mifī sī āzila īmi jø la, 'Úpí ī'di āmbogó ru alí átā lōkókōrī ḥsīrayīlī dr̄ gāsī cáká'dá.' "

Úpí 'bā uzájó ātalo kí dr̄ gá r̄

⁶ Úpí Ūkpó 'dipi jø ātalo 'baní, "Ngótiná la ārútáñá fē átépī ní, āzila ātí'bó la vā ārútáñá fē āmbogó ī'didr̄ ní 'dā 'bā áni. Ádr̄ dō adru īmī átépī, īfē dō mání ārútáñá átépī dr̄ ku la ā'du ijó sī?" Ádr̄ adru āmbogó īmi dr̄ 'i, īfē dō mání ārútáñá āmbogō dr̄ ku la ā'du ijó sī? Ātalo 'dī īmi 'bá áma rú izalépi r̄ kī. Wó īmi zì la āma ími rú iza íngoní ru yā?

⁷ "İmi ākónā āndí ru r̄ kí 'bā ālítárī mádr̄ dr̄ gá."

"Wó īmi zì la, 'āma ími rú iza íngoní ru?' İmi áma rú iza īminí ārútáñá fējó ālítárī Úpí dr̄ ní ku r̄ sī.

⁸ Üpí Ūkpó 'dipi zì, īdr̄ ānākpá mifī kóru r̄ kí ají ídétáñá ru, 'dā adru ijó ūnzí la ku yā? Āzila

ídrī ãnãkpá ácá trū jöku ãyání rú la ají ídétanjá ru, 'dā adru vâ ijó ũnzí la ku yã? Ími զ'b̄i dr̄í kí félé gávñnā ìmidrī ní, ի'di nõ icó u'álé ìminí ãyikō ãzila s̄i ìmi ã'ílé rá yã áni?"

⁹ Úpí Ūkpó 'dípi jo, "Ímu dr̄í gá, ími a'í Ädróná 'i, 'ba u'á íminí ásí īgbē sī! Wó īdr̄í dó fētānjá ūnzí r̄í kí ají fēlé ī'diní, ī'di dó íminí ásí īgbē i'da íngoní ru?"

10 Úpí Ūkpó 'dípi jo, "Má adru īmi sī āȳkō sī ku. Ī'di tá adru múnké la īmī āzí ālu la dr̄i tá kējí t̄i ālítár̄i dr̄i ūpī cí, īmi icó tá dó sī ācí t̄i 'bälé mádr̄i ālítár̄i dr̄i gá ku. Má icó fētánjá īmidr̄i kí ā'ilé ku.

11 Áma rú la mụ adrulé ãmbógó ru súrú kí drídríñi gá, angajó ïtû 'bã agâ agálé cajó kpere ïtû 'bã 'de agá. Ängü pírí gâsí ãko ãjí ngûlépi vírî rí kí fëtanjá ãlá rí kí abe, ála mụ kí ajilé áma rú sî ã'dusíku áma rú 'bã adrujó ãmbógó ru súrú kí drídríñi gá rí sî."

¹² Úpf Úkpó 'dípi jo, "Ími ̄nz̄i ma ku la ̄miní jojó la, 'álitári mádr̄i ūdi ̄nd̄i ru ̄zila ̄miní ̄kónā ̄nz̄i r̄i kí 'bâjó dr̄i la gá r̄i s̄i.' "

13 Úpf Ūkpó 'dípi jo, "Ími jø la, 'āzì ngajó Úpí ní rī ū'di ijó ūkpó la.' Ími tì upí ãzítáñá mádrí kí sī, ìmi ãnãkpá ügülé ügүü ügүü rī kí ají ãnãkpá äcá trū jöku ãyání trū rī kí abe félé mání ídétáñá ru. Íminí ūrājó la rī sī má icó kí ã'illé rá yā?"

¹⁴ Úpí Ūkpó 'dípi jo, “Bá áma ūnzälépi jolépi la 'i ãnãkpá muké la fē maní ídétanjá ru rá wó vúlé vúlé ru ãnãkpá acálépi rá rī ajilépi ídétanjá

ru áyụ rĩ úwã ĩ'di rá, ã'dusíku ma Úpí ãmbógó la ãzíla súrú píri kí mání ãrútáŋá fẽ rá."

2

Ãtalo kí bïlé ɻndú lijó rï

¹ Úpí ũkpó 'dípi jo ãtalo 'baní, "'Dí ãzítáŋá mání félé ɻminí rï."

² Úpí jo, "Ídrí áma are ku ãzíla ïdrí ɻmi ásí 'bã sã áma rú ní ãrútáŋá fejó ku, ma áwâtáŋá ɻnzí la ají ɻmi dr̄i gá, ãzíla ma ãko ɻminí ɻsúlé mání süsú wijó kí dr̄i gá rá rï kí wã rá. Ijó mgbã sã rï gá áwã kí 'bo, ã'dusíku ɻminí ɻmi ásí 'bajó ãzítáŋá mádrí kí dr̄i gá ku rï sã.

³ ɻmi ijó sã ma mụ dr̄irima félé anzi ɻmidr̄i 'baní, ma ɻmi méléti tri ãnãkpá ɻminí idélé mání idétáŋá ru ɻmã gá rï kí 'bã wórõ sã, ãzíla ála ɻmi ují wórõ trû méléti gá ɻngã sã wórõ kujó rï gá."

⁴ Úpí ũkpó 'dípi jo, "Lë ɻn̄i rá áfẽ ɻminí ãzítáŋá 'dí ma 'i, tị icíma mádrí mání ándrá icíle 'bá Lévi dr̄i kí abe rï la dó sã pá tu ĩ'di 'bã kẽjí gá bení."

⁵ "Tị icíma mádrí ĩ'ba abe rï ándrá sã ídri kí ajijó ásí ɻgbẽ be, 'dí ãko mání félé ɻ'baní rï kí, kí dó sã ijó 'dí sã áma ɻnzí. ɭ'dú 'dã kí agá fẽ kí mání ãrútáŋá rá ãzíla ɻr̄i kí ma rá."

⁶ Kí ándrá ímbátáŋá mgbã rï imbá, ɻsú ándrá ijó ãzí ɻnzõ rú la kí tị gá ku. Kí ándrá ací má be ásí ɻgbẽ agá ãzíla ijó mgbã rï agá, ãzíla fẽ kí 'bá ɻ'bí a'be kí ijó ɻnzí rá."

⁷ "ĩ'di ãzí ãtalo 'bã ãni la sã ijó mgbã ɭdrónjâ ɻnjó rï tã mbajó ãzíla jojó la 'bá 'baní, 'bá 'bã mụ

kí dó sī ū'ba rū sī ãzítáŋá mání lélé rī kí ūnijó, ã'dusíku kí ūpígóná Úpí Ūkpó 'dípi ãni.

8 Úpí Ūkpó 'dípi jo, ātalô, ūmi a'be gērī Úpí drī piri rī rá, ímbátáŋá ïmidrī fē kí 'bá ū'bí 'baní fijó ijó ūnzí gá, ūmi iza tī icíma mádrī ūmi abe rī rá.

9 Ijó 'dī sī ma dó mu ūmi fēlē idelé ãzila drī inzálé 'bá kí drīlē gá, ūminí ãzítáŋá mádrī kí vú ūbūjó ãzila kí tā mbajó ku rī sī ãzila ūminí 'bá kí uyajó uya uyâ rī sī."

A'itáŋá ãkō 'bá 'badrī

10 Āma pírí anzi átépi ãlu ãni. Ādrónjá ãlu rī ū'bā ãma nī. Wó ãma kí dó ãma mélé mbe ãyá-ãyá la ã'du ijó sī yā? Āma iza kí dó tī icíma Ādrónjá 'bá ándrá icílé ãmā áyípíka kí abe rī ãmaní ijó ãmaní azilé ãma ūselé gá rī kí tāmbajó ku la ã'du ijó sī?

11 'Bá súrú Yúdā drī agá rī are kí dó Ādrónjá 'bá tī ku, ri kí ijó ngülé ūnzí rī kí ngalé Isírayílī gá ãzila Yẽrúsälémü gá. 'Bá Yúdā drī iza kí ālítárī ãlá Úpí drī rá, ū'bā kí ūkú ãdroŋa ūnzō rú rī kí ūnzilépi rī kí 'dujó ū'baní ūkú ru rī sī.

12 Ma tá a'í la, 'bá ijó 'dī áni rī idélépi 'bá Isírayílī drī kí agá 'dā rī, Úpí 'bā nze ū'di hémā Yãkó'bõ drī agá rī sī rá. Lẽ 'bá 'dī áni rī 'ba ají kí fētáŋá Úpí Ūkpó 'dípi ní ūdī ku.

13 Ijó ãzí ūminí ngalé rī ū'di 'dī: ūmi ālítárī Úpí drī ūsū mýndrē sī, ūmi awá ãzila ūmi ijé ã'dusíku Úpí 'bá dó ásí fētáŋá ïmidrī kí drī gá ku jōku a'í kí ayikō sī angajó ūmidrī gálé ku.

14 Mi zì la, “Úpí ã'ĩ dó ú'dú 'dĩ agá áma tì ku la ã'du sī yã?” Ì'di 'dĩ áni la Úpí nã rá mí anu ūyõ ándrá míní nalé ũkú mídr̄i míní 'dulé kãr̄l̄e sī r̄i be r̄i rá. Ì'di ũkú mí áni la ãzila mí anu ūyõ ándrá míní nalé ì'diní Ädrónjá dr̄l̄e gá mi adru ì'di be r̄i rá.

15 Ädrónjá idé ìmi ũkú mídr̄i be ụru'bá ãzila úríndí ãlu rú. Ásísíñá la r̄i ã'du? Ì'di íni la Ädrónjá lẽ ìmi ịsú anzi mgbã ì'di áni rú la kî. Ijó 'dĩ sī ìmba ìmí úríndí tã, ãzila lẽ ìmi anu tì icíma ìminí icíle ũkú ìmidr̄i kãr̄l̄e sī r̄i kí abe r̄i ku.

16 Úpí Ädrónjá Isírayíl̄i dr̄i jo, “Ángū iréñá ágó 'badr̄i ũkú be r̄i ünzí ãzila ángū ágóbí ãzí ní ásí ünzí idéjó ũkú ì'didr̄i ụru'bá gá r̄i akujó r̄i ünzí.”

Ijó 'dĩ sī lẽ mí anu ūyõ míní nalé ũkú mídr̄i sī r̄i ku.

U'dú sī 'bá ijó lijó r̄i dr̄i dó ãni rú

17 Ìfē Úpí ãndẽ ijó ìminí jolé r̄i kî sī 'bo.

“Ìmi zì la ãfē ì'diní ãndélé íngoní ru?”

Ìminí jojó la, “Bá ijó ünzí idélépi r̄i kí Ädrónjá miñi gá mûké, ãzila ì'di ãyikõ sī kî sī r̄i sī, jõku ìminí zijó la Ädrónjá la ijó lîlépi pîri r̄i gápi íngu 'dĩ yã r̄i sī?”

3

1 Ìndre, Úpí Ükpó 'dîpi jo, “Mã mụ mà ụpígónjá tì ãpêlé ãzila ì'di mụ gêři itúlé áma dr̄l̄e gá. 'Dã 'bâ ūngukú gá, Úpí ìminí ndr̄ulé r̄i la dó amú rûgbú jó ì'didr̄i agá, ụpígónjá tì icíma dr̄i ìminí ûtélé r̄i la amú rá.

2 Wó ã'di la icó ú'dú ū'diní amújó rī 'bā tị talé rá la nñ? Æ'di la icó pá tulé ū'di dr̄ilé gá sáwã ū'diní ru i'dajó rī sñ nñ yã? ū'di cécé ãcí 'bá úká 'dilépi rī dr̄i áni ãzíla ū'di cécé sâbúnñ 'bá bõngó ūjilépi imve rī dr̄i áni.

3 ū'di mu rilé cécé 'bá úká gá sîlîvã u'dilépi ãcí sñ ãlá ru rī áni ãzíla ū'di mu anzi Lév̄i dr̄i kí 'bâlé ãlá ru cécé gólûdñ kí idéjó sîlîvã be rī áni. 'Dâ 'bâ ūngukú gá, kí dó Úpí ní idétáñá ãlá rī kí ají.

4 'Dâ 'bâ ūngukú gá, Úpí la dó u'á idétáñá 'bá Yûdâ dr̄i 'bá kí ajilé 'bá Yérûsälémñ gá rī kí abe rī kí sñ ãyikô sñ cécé ū'diní idélé ú'dú ãzíla ílî alilépi údu 'bo 'dâ kí agá rī áni."

5 Úpí Ūkpó 'dipí jø, "Ma dó mu amûlé ūmi rû sñ ūmi ijó lijó. Ma amû 'bá úlégó 'bá ru, ãwû 'bá ru, 'bá ūyõ nalépi ūnzõ rû, 'bá 'bá ãzí ngalépi rī kí ūnzâlépi mûsârâ ū'badrî kí sñ, 'bá ãwûzí kí ūkpâlépi ūmvú kí abe, 'bá ijó 'bá ãmîyónâ ru rī 'badrî kí lilépi mûké ku, ãzíla 'bá áma ūrîlépi ku rī kí ijó lijé gbô rû."

Ãlu mu dr̄i dr̄i fêjó Ädróyá ní ku rī

6 "Ma Úpí 'i, má uja 'bângá ma ku. Ijó 'dî bâsî félépi la ūmi anzi Yâkó'bô dr̄i 'dî, ūminí ūlikjí jø ku 'dî.

7 I'dójó ūmi áyípîka kí ngárî kpere ândrû, ūmi uja ūmi ãzítáñá mádrî kí agá 'dâ rī sñ rá ãzíla ūmba kí tâ ku." Úpí Ūkpó 'dipí jø, "Úmi uja ūmi má rû 'dôlé ãzíla ma áma uja ūmi rûlé rá. Wó ūmi áma zì, 'Áma dó icó ãgôlê íngoní ru?"

8 'Bá 'bá ru rī icó Ādrónjá ralé rá yā?' Wó ịsú ūmi áma ra. Wó ūmi jø la, 'Āra mi íngoní ru?' ūmi áma ra ūminí mání älu mudadri dr̄i kí fētānjá azí 'dī kí abe ku rī sī.'"

9 Úwā súrū ūmidr̄i 'dī pírí rá, a'dusíku ūmi áma ra.

10 ūmi ají äko älu mudadri dr̄i kí ngúlú ru jó sī kí tāmbajó rī gá, äkónā 'ba adru dó sī jó mádr̄i agá cí. Úpí Ūkpó 'dípi jø, "ūmi ڻ'bī dr̄i ábí ma ūndre dr̄i má icó nō sī ūminí dērisā 'bū dr̄i kí nzilé sī dr̄iléba ūsujó ūminí kpere jó ūmidr̄i sī äko kí 'bajó rī 'bā ga agá tré ku yā áni."

11 Úpí Ūkpó 'dípi jø, 'Akónā ūmidr̄i kí mu kalé rōnzō, a'dusíku mā mu kí tāmbalé úmbí kí sī áyání be rá. Zābíbū äka ūmidr̄i icó kí dó sī zolé vū gá nī kí ku rú ku.'

12 Úpí Ūkpó 'dípi jø, 'Súrú pírí kí dó mu ūmi umvelé 'bá áyikō rú rī kí, a'dusíku ángū ūmidr̄i la dó mu adrulé áyikō rú.' "

13 Úpí Ūkpó 'dípi jø, "Ijo ijó ūnzí la kí áma uren'bá gá rá. Wó ūmi zi la, 'Ijo la ámaní jolé ūnzí ūmi uren'bá gá rī kí dó a'du?'

14 Ijo, 'I'di ڻrōdr̄i kóru sī azí ngajó Ādrónjá ní. ڻrōdr̄i la ámaní ịsúlé azitānjá i'didr̄i kí tāmbajó rī sī rī dó a'du jōku ámaní awajó Úpí Ūkpó 'dípi dr̄ilé gá ijó ūnzí ámadr̄i kí sī rī dó a'du?'

15 Wó ú'dī'da, áma dó 'bá ڦfó ru rī kí lā 'bá dr̄iléba trū rī kí rú. 'Bá ijó ūnzí ngalépi rī kí málī ịsú, átā kí Ādrónjá ڻ'bī azila ijó rū kí ku.' "

Úpí 'bā ásī ڻgbē ijó azijó rī

16 'Dā 'bā ūngúkú gá, 'bá Úpí үr̄ilépi rá rī jō kí dō ijó kí dr̄idr̄injí gá, Úpí are dō ijó ī'bā kí jolé rī kí rá. Úsī dō 'bá ī'di үr̄ilépi āzila ārútáŋjá fēlépi rū ī'didr̄i ní rī kí rū bükü sī 'bá kí ijó igajó rī gá ī'di dr̄ilé gá 'dāá.

17 Úpí Ūkpó 'dípi jō, "Kí dō adru 'bá má āni, ú'dú mání ijó lijó rī sī, kí dō adru 'bá má āni үr̄odr̄i ru ndú íni la kī. Ma mụ kí tāmbalé 'bá 'bā ī'di 'bā ngótíŋjá āzí ngalépi ī'diní rī tāmbajó rī áni.

18 'Dā 'bā ūngúkú gá, īmi dō ijó sī 'bá ālá rī kí dr̄idr̄injí cejó 'bá ūnzí rī kí abe rī ndre āzila 'bá āzí ngalépi Ādrónjá ní rī kí dr̄idr̄injí cejó 'bá āzí ngalépi ī'diní ku rī 'badr̄i abe rá."

4

Ü'dú Úpí 'bā sī ijó lijó rī la amú 'dī

1 Úpí Ūkpó 'dípi jō, āndá āndá ru, ú'dú sī 'bá ijó lijó rī la amú 'dī, ī'di mụ velé cécé ācí úká dijó rī 'bā vejó rī áni. 'Bá pírí āfó ru rī kí 'bá ijó ūnzí ngalépi rī kí abe pírí mụ velé ācí sī cécé ásé áni, ú'dú amulépi 'dā sī. Kí ve ízóki trū rúmú-rúmú, kí uru'bá 'bā īselé āzí icó ru acelé ku.

2 Wó īmi 'bá áma rū īnzilépi 'dī, ūkpō mádr̄i patáŋjá dr̄i la mụ agálé īmi dr̄i gá cécé ītū áni āzila ī'di īminí ātītāŋjá fē cécé ītū 'bā dīzā áni. īmi dō mụ kútrákí co trū cécé kājónjá ātrūlē rá rī 'bā kútrákí cojó rī áni.

3 Úpí jō, "Ü'dú mání ijó 'dī kí ngajó 'dā sī, īmi mụ 'bá ijó ūnzí ngalépi rī kí atulé pá sī, ā'dusīku kí mụ adrulé īminí vū gá 'dā úfóró áni."

4 Ími igá íjó ãzítáŋá ãtí'bó mádrí Músã drí kí drí gá, ãzítáŋá ãzíla íjó mání azilé ū'diní 'bé Sínáyí drí 'bā drí gá 'bá pírí Isirayíl̄í drí 'bā ūbí kí kí vú rí kí.

5 “Índre drí, ma mụ ūminí nábí Ílíyā tì ūpélé 'dī sī ú'dú Úpí drí sī idejó үr̄í sī 'dā acá drí ku rú.

6 Íjó ū'diní ūlūlé rí la mụ anzí kí 'bā átépíka kí ásí ajálé anzí 'ba rú ãzíla ū'di anzí 'bā ásí ajá ū'bā átépíka 'ba rú. Jō íni ku, ma amú ãzíla ma súrú ūmidrí co áwātáŋá sī.”

Aringa

The Holy Bible in the Aringa language of Uganda

copyright © 2018-2025 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Aringa)

Contributor: SIL International (in Africa)

This is the New Testament in the Aringa language, with 17 books of the Old Testament. Aringa is a Nilo-Saharan language spoken in the Northwestern part of Uganda, West Nile region in the Yumbe district.
All rights reserved.

2025-07-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 26 Jul 2025 from source files
dated 9 Jul 2025
695104cf-f1e1-5cdd-8e7e-1df2480da505